

LUONTOSELVITYS – MESSILÄN RANTA-ALUEEN ASEMAKAAVA

TYÖNUMERO: 20602401

HOLLOLA
KIINTEISTÖ OY TIIRISMAAN KYLÄNRAITTI

KUVA © SWECO YMPÄRISTÖ OY, 2019

31.1.2020

SWECO YMPÄRISTÖ OY

SISÄLTÖ

YHTEYSTIEDOT	1
1 JOHDANTO	2
2 LÄHTÖTIEDOT	3
3 KASVILLISUUS JA LUONTOTYYPIT	3
3.1 Menetelmät	3
3.2 Kasvillisuuden yleiskuvaus	3
3.3 Arvokkaat luontokohteet.....	6
3.4 Huomionarvoinen lajisto	7
4 LIITO-ORAVA	7
4.1 Johdanto	7
4.2 Menetelmät	8
4.3 Tulokset.....	9
4.3.1 Kohteiden kuvaukset	9
4.3.2 Kulkuyhteydet	10
5 LINNUT	12
5.1 Menetelmät	12
5.2 Tulokset.....	13
6 VIITASAMMAKKO	14
6.1 Johdanto	14
6.2 Menetelmät	15
6.3 Tulokset.....	15
7 KORENNOT	15
7.1 Menetelmät	15
7.2 Tulokset.....	16
8 NATURA- JA LUONNONSUOJELUALUEET	17
9 YHTEENVETO	17
10 LÄHTEET	19

Kuvat

Kuva 1. Selvitysalueen ja suunnittelualueen rajaukset	2
Kuva 2. Uimarantaa satamaan päin kuvattuna.....	3
Kuva 3. Näkymä asemakaavan suunnittelualueen itäosan ulkoilureitiltä länteen kuvattuna.....	4
Kuva 4. Lehtoa rinteessä kaava-alueen itäpuolella.....	4
Kuva 5. Leirintäalueen ja Jalkarannantien välissä on lehtimetsää.....	5
Kuva 6. Martankivi on siirtolohkare Vesijärven rannassa.	6
Kuva 7. Messilänoja on luonnontilainen puro.	7
Kuva 8. Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikka (kohde1), papanapuut ja kulkuyhteydet.	9
Kuva 9. Kohde 1 on mäen rinteessä sijaitseva liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikka	10
Kuva 10. Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikka ja kulkuyhteydetvuoden 2019 luontoselvityksessä.	11
Kuva 11. Länteen johtava liito-oravayhteys ylittää tienristeyksen leirintäalueen sisäänajotien (Satamapolku) kohdalla. Liitomatka koivusta koivuun on noin 25 metriä. Kuvaussuunta luoteeseen Messiläntien ja Jalkarannantien risteyksen eteläpuolelta.....	12
Kuva 12. Viitasammakon levinneisyys Suomessa. Kartta on suuntaa-antava, ja sitä tulee tulkita siten, että se kuvan missä laji ainakin esiintyy (Nieminen & Ahola, 2017).....	14
Kuva 13. Sirokeijukorennon (6 yksilöä), keihästyönkorennon (1 yksilö), okatytönkorennon (1 yksilö), vaskikorennon (1 yksilö) ja ruskohukankorennon (1 yksilö) havaintopaikat.	16

Taulukot

Taulukko 1. Pesimälinnustoselvityksen maastokäynneillä havaitut huomionarvoiset lintulajit. Uhanalaisluokitus Hyvärisen ym. (2019) mukaan. Lyhenteiden selityksiä: EN= Erittäin uhanalainen, VU=Uhanalainen, vaarantunut, NT=silmälläpidettävä; LC= elinvoimainen.	13
---	----

Liitteet

- Liite 1. Arvokkaat luontokohteet kasvillisuuden ja luontotyyppien osalta
- Liite 2. Selvityksessä havaitut huomionarvoiset lintulajit
- Liite 3. Korentoselvitys, Ahlman Group 2019

Karttakuvat:

Maanmittauslaitos (MML)
Valokuvat:
SWECO Ympäristö Oy, 2019

YHTEYSTIEDOT

Luontoselvityskonsultti
Sweco Ympäristö Oy

Yhteyshenkilöt:

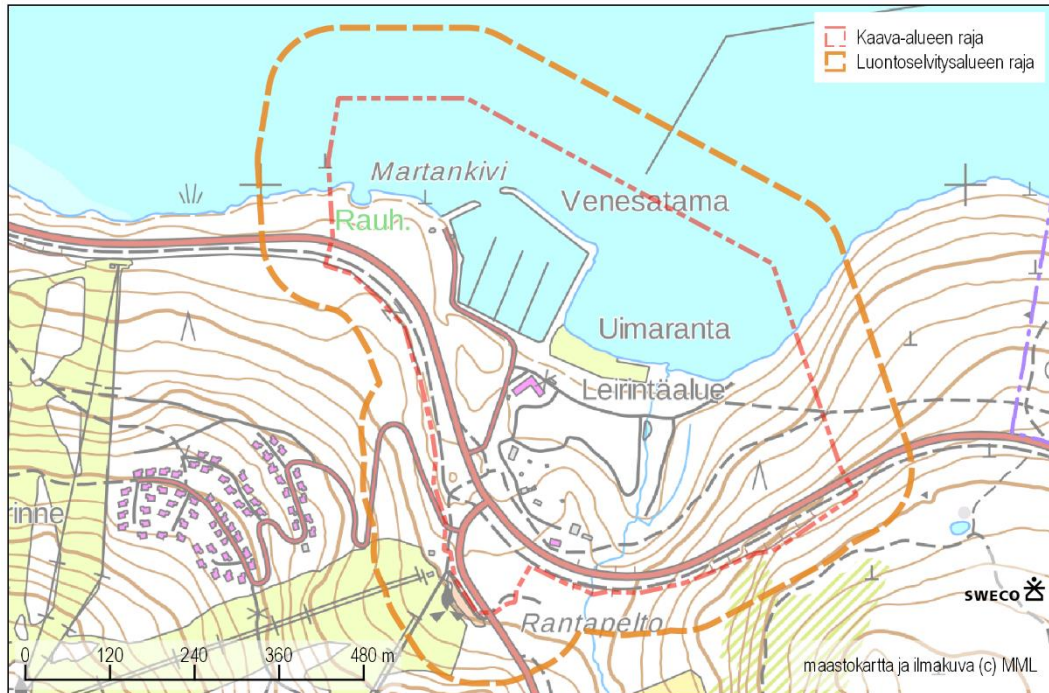
Biologi Tarja Ojala
Ilmalanportti 2
02400 HELSINKI
Puh. 040 673 9637
tarja.ojala@sweco.fi

Biologi Pinja Mäkinen
Uudenmaankatu 19 A
20700 TURKU
Puh. 050 356 7563
pinja.makinen@sweco.fi

Biologi Aija Degerman
Rautatienkatu 33
90100 OULU
Puh. 040 631 4814
aija.degerman@sweco.fi

1 JOHDANTO

Luontoselvitys on tehty Messilän ranta-alueen asemakaavan suunnittelualueelle ja noin 100 metrin levyiselle vyöhykkeelle sen ulkopuolella. Asemakaava-alue sijaitsee Hollolan kunnassa Vesijärven rannassa ja se käsittää venesataman ja leirintäalueen lähiympäristöineen. Kaava-alueen ja selvitysalueen rajaukset on esitetty seuraavassa kuvassa (Kuva 1).

Kuva 1. Selvitysalueen ja suunnittelualueen rajaukset.

Luontoselvityksessä keskityttiin pääosin lakisääteisesti suojeltuihin ja/tai uhanalaisiin lajeihin ja luontotyypeihin. Luontoselvitys sisältää seuraavat selvitykset:

- luontotyypit ja kasvillisuus
- liito-orava
- viitasammakko
- pesimälinnusto

Luontoselvityksessä kuvataan alueen luonnon yleispiirteet, arvokkaat ja huomioitavat kohteet ja annetaan suositukset maankäytölle alueen luontoarvojen huomioimiseksi.

Luontoselvityksen maastotyöt tehtiin kunkin inventoitavan eliöryhmän kannalta otollisena ajankohtana kevään ja kesän 2019 aikana. Selvityksen ovat tehneet Sweco Ympäristö Oy:n FM biologit Aija Degerman (kasvillisuus ja luontotyypit), Pinja Mäkinen (liito-orava ja pesimälinnusto) ja Tarja Ojala (viitasammakko). Asemakaava-alueelta on tehty erillinen koventoselvitys ja Natura-arviointi.

2 LÄHTÖTIEDOT

Lähtötietoina selvityksessä käytettiin peruskarttoja, ilmakuvia sekä alueelta aiemmin tehtyjä luontoselvityksiä (Ramboll, 2015; Ympäristösuunnittelu Enviro 2010, Ympäristösuunnittelu Enviro & FCG, 2010).

3 KASVILLISUUS JA LUONTOTYYPIT

3.1 Menetelmät

Kasvillisuutta ja luontotyyppejä kartoitettiin maastokäynnillä 4.7.2019. Alueelta selvitettiin luonnonsuojelulain (29 §), metsälain (10 §) ja vesilain (2. luku 11 §) mukaiset suojellut luontotyypit sekä uhanalaisten luontotyyppien (Kontula ja Raunio 2018) esiintyminen. Putkilokasvien osalta selvitettiin luontodirektiivin liitteen IV(b), rauhoitettujen, uhanalaisten ja Suomen kansainvälisten vastuulajien esiintyminen.

3.2 Kasvillisuuden yleiskuvaus

Kaava-alue sijoittuu pohjoisen havumetsäalueen eteläboreaaliselle metsäkasvillisuusvyöhykkeelle ja siinä Etelä-Hämeen lehtokeskuksen vuokkovyöhykkeelle. Hämeen lehtokeskus on jalojen lehtipuiden esiintymisaluetta. Hämäläiseen luonnonmaisemaan kuuluvat selänteet ja harjujaksot, joista komeimpia ovat I ja II Salpausselän reunamuodostumat pitkittäisharjuineen, joille selvitysaluekin sijoittuu.

Vesijärven rannassa on Messilän leirintäalue, jonka rannassa on venesatama ja uimaranta.

Kuva 2. Uimarantaa satamaan päin kuvattuna.

Leirintäalueella kasvillisuus on puistomaista; hoidettuja nurmikoita ja istutuksia. Leirintäalueen länsipuolinen Vesijärven laskeva rinne on metsäinen.

Leirintäalueen itäpuolella Jalkarannantien pohjoispuolella Vesijärven suuntaan laskevalla rinteellä on laaja hakkuuaukea/taimikko (Kuva 3), joka kattaa asemakaava-alueen itäosan maa-alueet, tosin aivan koillisnurkassa luontotyyppi on nuorehkoa lehtipuuvältaista metsää, ei taimikkoa. Aluskasvillisuus on hyvin rehevää. Taimikon alueella kasvaa tiheää vesaikkoo ja pensaikkoo, mm. pihlajaa ja kiiltopajua. Rinteen keskivaiheilla kulkee ulkoilureitti rinnettä seurailleen.

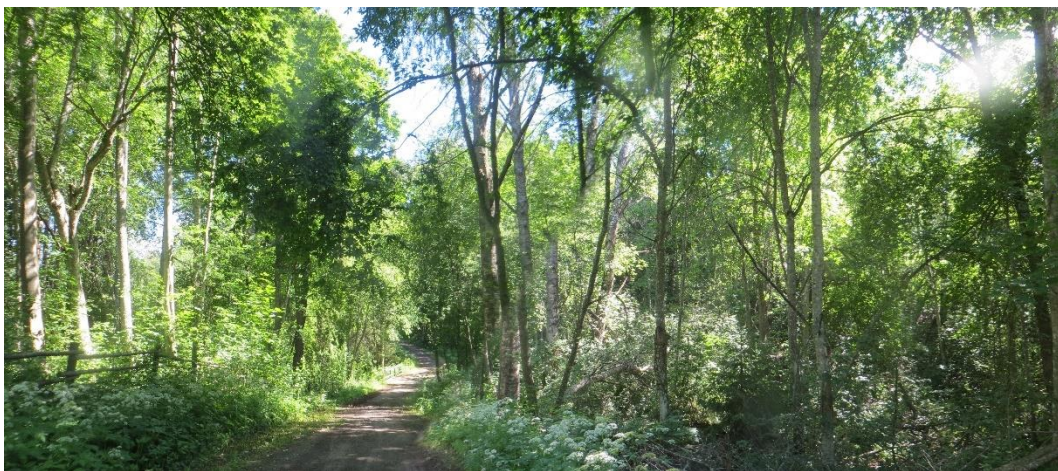
Kuva 3. Näkymä asemakaavan suunnittelualueen itäosan ulkoilureitiltä länteen kuvattuna.

Taimikon itäpuolella kaava-alueen ulkopuolella selvitysalueella eli 100 metriä leveällä kaava-alueella ympäröivällä vyöhykkeellä on kuusivältaista metsää. Ylärinteessä on tuoretta kangasta. Rinteessä Jalkarannantien ala-/pohjoispuolella metsässä on monenlaista roskaa. Alarinteessä metsä on rehevää lehtoa, jossa lehtipuustoon kuuluu mm. metsälehmus. Alarinteellä metsää on harvennettua ja lehtipuusto on tiheää. Rinteen alla rantaviivaa seuraillee polku, jonka varrella taimikon alueella on painanne, jossa on pohjavesivaikutusta. Aluskasvillisuus on hyvin rehevää. Kasvillisuuteen kuuluvat mm. rentukka, mesiangervo ja pohjakerroksessa lehtisammalet. Kaava-alueella ei ole täysin luonnontilaista metsää.

Kuva 4. Lehtoa rinteessä kaava-alueen itäpuolella.

Messilänoja saa alkunsa Kintterönsuolta noin 1,5 km kaava-alueen eteläpuolelta. Messilässä siihen laskee lähteiden laskupuroja. Selvitysalueella Jalkarannantien-Rantatien eteläpuolella puron varressa on lehtipuustoa ja aluskasvillisuus on rehevää. Puron varressa on lahoppuuta. Puustoon kuuluvat mm. tuomi, harmaaleppä, vaahtera ja pihlaja. Aluskasvillisuudessa on hiirenporrasta ja kotkansiipeä. Lahoppuulla ja puron kivillä kasvaa sammalia. Messilänoja lähiympäristöineen on aiemmassa (Ramboll 2015) luontoselvityksessä rajattu arvokkaana luontokohteena. Puron varsi on asemakaava-alueelle sijoittuvalta osaltaan liito-oravan elinympäristöä (Kohde 1, Kuva 8). Puron itäpuolella on tiheä kuusikko, jossa aluskasvillisuutta on hyvin vähän. Länsipuolella Jalkarannantien ja leirintäalueen välissä on rehevää lehtimetsää (Kuva 5).

Kuva 5. Leirintäalueen ja Jalkarannantien välissä on lehtimetsää.

Vesijärven rannassa leirintäalueen eteläpuolella on satama ja uimaranta. Uimarannan itäpuolella ja venesataman länsipuolella rannalla on metsää. Rantaviiva on kivikkoinen eikä varsinaista vesi- ja rantakasvillisuutta ole. Uimarannan itäpuolella lahden pohjukassa kasvaa järviruokoa vesialueella. Vesikasvillisuuteen kuuluu vesitatar. Uimarannan alueella vesikasvillisuutta ei ole.

Venesataman länsipuolinen Rantatien ja Vesijärven välinen alue on metsäinen. Sataman itäpuolella on taimikkoa, jonka länsipuolella rannassa on paljon veneitä pienen lahdenpoukaman ympärillä. Venerannan kohdalla on kostea painanne, jossa on pohjavesivaikutusta. Aluskasvillisuuteen kuuluu mm. kevätlinnunsilmä. Sataman puolella on luonnonmuistomerkki Martankivi, jolle johtaa polku.

Kuva 6. Martankivi on siirtolohkare Vesijärven rannassa.

3.3 Arvokkaat luontokohteet

Alueelle on tehty luontoselvitys 2014 (Ramboll, 2015), jossa arvokkaana kohteena on rajattu Messilänojan puro, noro ja lähde (Kohde A liitteessä 1), joka sijoittuu osin Jalkarannantien pohjoispuolelle asemakaavan suunnittelualueelle, osin Jalkarannantien eteläpuolelle suunnittelualueen ulkopuolella. Messilänoja välittömine lähiympäristöineen (Kohde A, liitteessä 1) on vesilain 2. luvun 11 § mukainen kohde, jonka luonnontilan vaarantaminen on vesilain mukaan kielletty. Metsälain 10 § mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä ovat mm. purojen välittömät lähiympäristöt ja lehto- ja ruohokorvet. Havumetsävyöhykkeen latvapurot ovat Suomen luontotyyppien uhanalaisuusluokituksen (Kontula ja Raunio, 2018) mukaan Etelä-Suomessa vaarantuneita (VU) ja koko maassa silmälläpidettäviä (NT). Messilänojan luonnontilaisen osuuden eli kohteen A (Liite 1) uoma välittömine lähiympäristöineen tuleekin jättää uomaa, vedenlaadun- ja määränmuutoksia sekä varjostusolosuhteita merkittävästi muuttavien toimenpiteiden ulkopuolelle. Kohteeseen A nähden alajuoksun puolella eli kohteesta Vesijärveen päin tapahtuvat mahdolliset muutokset uoman vedenlaadussa tai määrässä eivät kuitenkaan vaikuta kohteeseen A.

Vuoden 2014 luontoselvityksessä (Ramboll, 2015) on rajattu myös tihkupinta rinteessä asemakaavan suunnittelualueella Jalkarannantien pohjoispuolella (tihkupinnan sijainti on esitetty liitteessä 1). Luonnontilaiset ja luonnontilaisen kaltaiset tihkupinnat ovat metsälain 10 § mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä. Rinteen tihkupinnan alueella on tehty vuoden 2014 selvityksen jälkeen hakkuu ja alueella on kasvaa nyt taimikkoa ja tiheää lehtipuustoa. Kyseinen kohde ei enää ole hakkuiden takia luonnontilainen eikä luonnontilaisen kaltainen, vaikka pohjavesivaikutteisuus näkyy kasvillisuudessa edelleen.

Pohjavesivaikutteisuus näkyy kasvillisuudessa myös leirintäalueen itäpuolella polun varressa olevassa painanteessa, jossa aluskasvillisuus on rehevää. Alue on taimikon reunalla, joten se ei puustoltaan ole luonnontilainen. Venerannassa leirintäalueen ja sataman

länsipuolella on toinen pohjavesivaikutteinen alue. Myöskään tällä alueella puusto ei ole luonnontilaista. Näillä alueilla ei ole varsinaista tihkupintaa. Näitä pohjavesivaikutteisia kohteita ei tulkittu lakisääteisesti suojelluiksi luontotyypeiksi. Molemmat kohteet on kuitenkin esitetty liitteen 1 kartalla merkinnällä ”pohjavesivaikutus”.

Liitteen 1 kartalla on esitetty myös Martankivi, joka on luonnonsuojelulain perusteella rauhoitettu kohde (Luonnonsuojelulain 23 § mukainen luonnonmuistomerkki).

Kuva 7. Messilänoja on luonnontilainen puro.

3.4 Huomionarvoinen lajisto

Messilänojassa esiintyy uhanalaisuusluokitukseltaan (Hyvärinen ym. 2019) erittäin uhanalaista (EN) kalliopunossammalta (*Porella cordaeana*) ja silmälläpidettävää (NT) ahdinsammalta (*Platyhypnidium riparioides*) (Ramboll 2015). Kalliopunossammalten kasvupaikoja ovat lehtojen puronvarret ja pärskevaikutteiset varjoiset kosket, joissa se kasvaa rantakivillä. Ahdinsammalta esiintyy purojen lisäksi ravinteikkaissa kirkasvetisissä järvissä ja jopa vähäsuolaisessa murtovedessä. Em. lajien uhanalaistumiseen ovat syynä purojen perkaukset ja oikaisut, rantametsien hakkuut ja vesien säännöstely. Näiden lajien elinympäristön säilyminen voidaan turvata asemakaavassa jättämällä Messilänojan luonnontilaisen osuuden eli kohteen A (Liite 1) puronuoma välittömine lähiympäristöineen uomaa, vedenlaadun- ja määränmuutoksia sekä varjostusolosuhteita merkittävästi muuttavien toimenpiteiden ulkopuolelle.

4 LIITO-ORAVA

4.1 Johdanto

Liito-orava (*Pteromys volans*) on luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteen IV (a) laji. Luonnonsuojelulain 49 § mukaan ”luontodirektiivin liitteessä IV (a) tarkoitettuihin eläinlajeihin

kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty.” Liito-orava on luokiteltu Suomessa vaarantuneeksi (VU) (Hyvärinen ym., 2019).

Liito-orava elää kuusivaltaisissa sekametsissä, joissa on lehtipuustoa (haapa, koivu, leppä) ja kolopuustoa (Hanski ym., 2001). Liito-oravat suosivat vanhoja metsiä. Liito-oravan levinneisyys Suomessa ulottuu etelärannikolta linjalle Oulu-Kuusamo (Hanski ym., 2001). Paras ajankohta liito-oravainventointiin on keväällä lumien sulettua, ja maastotyöt tulee suosituksen mukaan tehdä toukokuun loppuun mennessä (Sierla ym., 2004).

4.2 Menetelmät

Liito-oravaselvitys tehtiin lajin lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi soveltuvissa kuusivaltaisissa sekametsissä etsimällä liito-oravien ulosteita järeiden kuusten, haapojen ja muiden lehtipuiden tyviltä. Lisäksi havainnoitiin mahdollisia pesäpaikkoja, kuten koloja ja risupesä. Maastotyöt tehtiin 25.4.2019. Liito-oravaselvityksessä löytyneet puut määritettiin pesäpuuksi, mahdolliseksi pesäpuuksi, ruokailupuuksi tai muuksi papanapuuksi seuraavin perustein:

Pesäpuu

- Kololliset, pöntölliset tai risupesälliset puut, joiden alla oli vähintään 50 papanaa.

Mahdollinen pesäpuu:

- puut, joiden juurella oli alle 50 papanaa, jos 1) puussa havaittiin koloja, risupesä tai liito-oravalle sopiva pönttö, tai jos 2) puun latvukseen ei ollut esteetöntä näkyvyyttä pesien toteamiseksi.
- kolohaavat ja muut koloiset lehtipuut, joiden alla oli papanoita alle 50 kpl.
- puut, joiden alla oli vähintään 50 liito-oravan papanaa, mutta joissa ei havaittu koloja, pönttöjä tai risupesä (mutta puun latvukseen ei ollut esteetöntä näkyvyyttä).

Ruokailupu

- Haavat ja muut lehtipuut, 1) joiden alla oli papanoita, mutta alle 50 kpl eikä puussa havaittu koloja tai risupesä, tai 2) joiden alla oli papanoita vähintään 50 kpl, mutta puun latvukseen oli esteetön näkyvyys, eikä puussa ollut pesäkoloja tai risupesä.

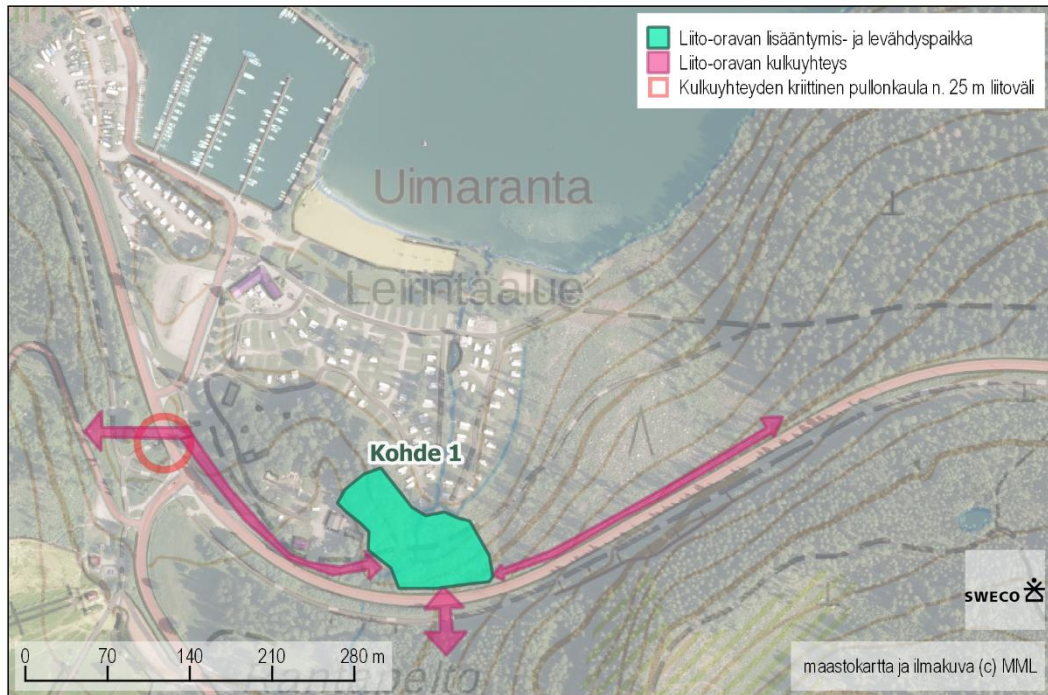
Muu papanapu

- Havupuut, joiden juurella oli liito-oravan papanoita, mutta joissa ei havaittu risu- tai kolopesää ja joiden latvukseen oli esteetön näkyvyys.

Lisääntymis- ja levähdyspaikat rajattiin varman pesäpuun tai mahdollisten pesäpuiden ja useiden ruokailupuiden ryhmän ympärille asiantuntija-arviona perustuen liito-oravalle sopivan elinympäristön ja papanapuiden sijaintiin.

4.3 Tulokset

Luontoselvityksen maastokäynnillä huhtikuussa 2019 havaittiin yksi liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikka (kohde 1) selvitysalueen keskiosassa leirintäalueen eteläreunalla. Tämän kohteen sijainti on esitetty seuraavassa kuvassa (Kuva 8).

Kuva 8. Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikka (kohde 1), papanapuut ja kulkuyhteys.

4.3.1 Kohteiden kuvaukset

Kohde 1

Liito-oravan lisääntymis- ja/tai levähdyspaikka.

Kohde 1 (Kuva 9) on pohjoiseen laskevan rinteän alaosassa sijaitseva lehto, jolla kasvaa järeitä kuusia ja haapoja, sekapuuna myös mm. koivuja, harmaaleppiä ja tuomia. Kohteella havaittiin yksi varma pesäpuu. Kyseessä on järeä kolohaapa, jonka juurella oli tuhansia liito-oravan papanoita. Lisäksi kohteella havaittiin kolme ruokailupuuta (haapoja), kaksi lähellä varmaa pesäpuuta sijaitsevaa mahdollista pesäpuuta sekä kaksi muuta papanapuuta (kuusia). Kohteen läpi kulkee itä-länsisuunnassa ulkoilutie ja etelä-pohjoissuunnassa puro. Kohde rajautuu idässä hakkuuaukealla kasvavaan nuoreen lehtipuutaimikkoon. Etelässä kohde rajautuu Jalkarannantiehen ja pohjoisessa nurmikkoiseen, harvapuustoiseen leirintäalueen asuntovaunualueeseen. Läntinen ja luoteinen rajaus on liukuvampi ja perustuu havaittujen papanapuiden sijaintiin.

Kuva 9. Kohde 1 on mäen rinteessä sijaitseva liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikka. Pesäpuu kuvassa melko keskellä taustalla: haapa vasemmanpuoleisen kuusen vieressä.

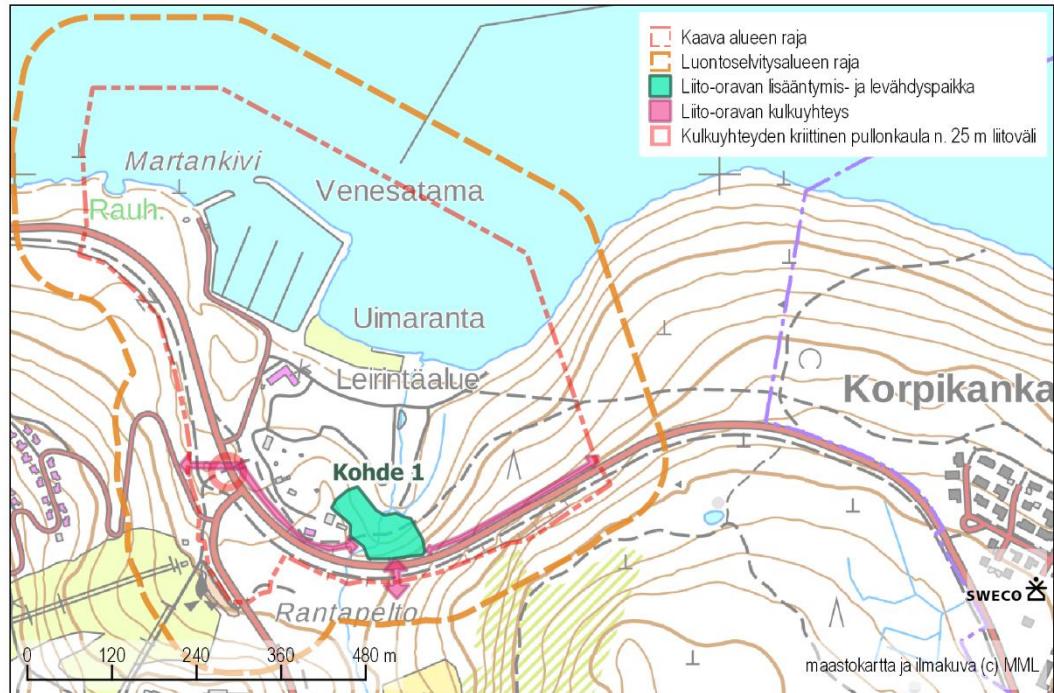
Kohteen 1 huomiointisuositus

Heikennys- ja hävityskiellon vuoksi kohteelle 1 ei tule sijoittaa rakennuksia tai autoteitä, Kohteen metsäisen osan pinta-alaa ei tule myöskään merkittävästi pienentää. Kohteella voidaan tehdä korkeintaan vähäistä metsänkäsittelyä, jossa huomioidaan liito-oravan pesä- ja ravintopuiden, metsän ominaispiirteiden ja suojaisuuden säilyminen. Myös puustoisten kulkuyhteyksien säilyminen kohteelle 1 tulee huomioida. Kulkuyhteyksiä käsitellään seuraavassa luvussa (4.3.2).

4.3.2 Kulkuyhteydet

Vuoden 2009 liito-oravaselvityksessä (Ympäristösuunnittelu Enviro & FCG, 2010) liito-oravahavaintoja ei tehty Messilän ranta-alueen asemakaava-alueelta. Kuitenkin tuolloin vuonna 2009 muita liito-oravahavaintoja (ei kolopuita tai risupesä) tehtiin vuoden 2019 luontoselvityksen selvitysalueella eli alle 100 metrin säteellä asemakaava-alueen rajasta lännessä ja idässä, ja etelässäkin runsaan sadan metrin etäisyydellä asemakaava-alueesta. Vuonna 2009 liito-oravahavaintoja ei tehty kuitenkaan Messilän ranta-alueen asemakaava-alueella. Kyseisillä paikoilla ei havaittu liito-oravan ulosteita vuoden 2019 selvityksessä, mutta vuoden 2009 selvitystulostenkin perusteella voidaan päätellä, että liito-

oravia elää selvitysalueen lähistöllä eri suunnissa ja on tärkeää turvata liito-oravan sujuvat kulkuyhteydet kaava-alueelta eri suuntiin.

Kuva 10. Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikka ja kulkuyhteydet vuoden 2019 luontoselvityksessä.

Liito-orava kulkee elinpiirinsä eri osien välillä liitämällä puusta puuhun. Suunnittelussa on huomioitava puustoiset kulkuyhteydet havaitulta liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikalta (Kohde 1) ympäröiville, suunnittelualueen ulkopuolisille metsäisille alueille. Kuva 8 on esitetty asiantuntija-arviona määritetyt liito-oravalle tärkeät kulkuyhteydet selvitysalueella. Läntisellä kulkuyhteydellä sijaitseva, Kuva 8 ja Kuva 10 punaisella ympyröity pullonkaula on kapein liitokohta länteen. Maastossa mitaten risteuksen kohdalla liitomatka koivusta koivuun on noin 25 metriä (Kuva 11). Liito-orava voi otollisissa oloissa liittää hyvinkin 50 metriä puusta puuhun. Risteysalueen länsipuolen lähin puusto ei kuitenkaan ole täysikasvuista. Näin ollen kyseisessä kohtaa ei saisi poistaa kaikkea risteystä reunustavaa lähintä puustoa tavalla, joka merkittävästi leventää liitäen ylitettävää aluetta. Mikäli kyseiseltä puuston poistolta ei suunnitteluteknisistä syistä voida välttää, puuston poistoa tulisi kompensoida liito-oravalle sopivilla keinotekoisilla hyppytolpilla tai muilla liito-oravan kannalta vastaavilla ratkaisuilla. Itään johtava kulkuyhteys on hakkuun ja tien välissä oleva suunnilleen yhden puun levyinen puustokaistale. Senkin säästäminen alueen jatkosuunnittelussa on suositeltavaa, mutta suunnittelualueelta itään kulkiessaan liito-oravat voivat periaatteessa koukata tien eteläpuolen kauttakin.

Kuva 11. Länteen johtava liito-oravayhteys ylittää tienristeyksen leirintäalueen sisäänajo-tien (Satamapolku) kohdalla. Liitomatka koivusta koivuun on noin 25 metriä. Kuvaussuunta luoteeseen Messiläntien ja Jalkarannantien risteyksen eteläpuolelta.

5 LINNUT

5.1 Menetelmät

Pesimälinnustoa selvitettiin käyttäen sovellettua kartoituslaskentamenetelmää. Koko selvitysalue kuljettiin systemaattisesti läpi siten, että mikään paikka ei jäänyt yli 50 metrin päähän havainnoijasta. Selvityksessä keskityttiin erityisesti seuraaviin lajeihin: lintudirektiivin liitteen I lajit, erityisesti suojeltavat lajit, kansallisesti ja alueellisesti uhanalaiset lajit sekä Suomen kansainväliset vastuulajit. Muut lintulajit kirjattiin lajilistataseisesti. Selvitys tehtiin kahdella maastokäynnillä. Maastokäynneistä ensimmäinen sovitettiin ajankohdaltaan niin, että sekä maa- että vesilinnuston pesimälinnustosta saataisiin kohtuullisen hyvä kuva. Toisen maastokäynnin havainnot täydentävät alueen maalinnustonselvitystä, alueen vesi- ja rantalinnustosta ei voida enää toisen maastokäynnin havaintojen perusteella tehdä voimakkaita johtopäätöksiä. 1. maastokäynti tehtiin 19.5.2019 klo 5.25–9.00 (vesilinnustoa klo 6.40 alkaen). Tällöin lämpötila oli +8–13°C. Taivas oli aluksi pilvetön ja lopuksi 1/8 pilvinen ja poutainen. Tuuli oli heikkoa (n. 2 m/s). Toinen maastokäynti tehtiin 12.6.2019 klo 4.00–6.30. Tällöin lämpötila oli +11–13°C. Taivas oli aluksi 1/8 pilvinen ja lopuksi 6/8 pilvinen, mutta poutainen, ja tuulta oli noin 4 m/s.

5.2 Tulokset

Pesimälinnustoselvityksen maastokäynneillä havaittiin 13 huomionarvoista lintulajia, jotka on esitetty seuraavassa taulukossa (Taulukko 1). Näiden huomionarvoisten lintujen havaintopaikat sekä havaittujen lintujen määrät, sukupuolet ja muita huomioita (esim. kiertelevä, pesä tms.) on esitetty liitteen 2 kartalla. Huomionarvoisten lintulajien havaintopaikat painotuvat vesi- ja rantavyöhykkeeseen.

Taulukko 1. Pesimälinnustoselvityksen maastokäynneillä havaitut huomionarvoiset lintulajit. Uhanalaisluokitus Hyvärisen ym. (2019) mukaan. Lyhenteiden selityksiä: EN= Erittäin uhanalainen, VU=Uhanalainen, vaarantunut, NT=silmälläpidettävä; LC= elinvoimainen.

Laji	IUCN	Dir.	Va	RT
Haapana	VU		X	
Haarapääsky	VU			
Harmaalokki	VU			
Hömötiainen	EN			
Isokoskelo	NT		X	
Kalatiira	LC	X	X	
Punavarpunen	NT			
Rantasipi	LC		X	
Ruokokerttunen	NT			
Telkkä	LC		X	
Valkoposkihanhi	LC	X		
Viherpeippo	EN			
Västäräkki	NT			

IUCN = Uhanalaisuusluokka

Dir. = Lintudirektiivin liitteen I laji

Va = Suomen kansainvälinen vastuulaji

RT = Alueellisesti uhanalainen laji

Muista kuin huomionarvoisista lintulajeista selvitysalueella havaittiin seuraavat lintulajit: hernekerttu, hippiäinen, kalalokki, kirjosiippo, kultarinta, käpytikka, laulurastas, lehtokerttu, mustapääkerttu, mustarastas, naakka, pajulintu, peippo, punakylkirastas, punarinta, punatulkku, rautiainen, räkättirastas, sepelkyyhky, silkkiuikku, sinisorsa, sinitäinen, talitiainen, tiltalti, varis, vihervarpunen ja viitakerttunen. Yhteensä selvitysalueella havaittiin 40 lintulajia.

Vuoden 2010 pesimälinnustoselvityksen (Ympäristösuunnittelu Enviro, 2010) mukaan koko kaava-alueen maa-alueiden itäosa leirintäalueen itäpuolella oli määritelty linnustollisesti arvokkaaksi alueeksi. Vuoden 2014 (Ramboll, 2015) luontoselvityksessä tämän alueen ei enää ole arvioitu olevan linnustollisesti arvokas alueella tehtyjen avo/ylispuuhakkuiden takia. Nykyisin tällä alueella kasvaa lehtipuutaimikkoa.

Luontoselvityksen perusteella selvitysalueella ei arvioida olevan linnustollisesti arvokkaita alueita, jotka tulisi huomioida suunnittelussa. Kyseisessä arvioissa on huomioitu mm.

pesimälinnustoselvityksessä havaittujen lajien uhanalais- ja suojelustatus, lajien elinympäristövaatimukset, havaintopaikkojen nykyinen luontotyyppi ja ihmisen vaikutus siihen sekä havaintojen tyyppi (esim. pesä kiertelevä tms.).

6 VIITASAMMAKKO

6.1 Johdanto

Viitasammakko (*Rana arvalis*) on luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteen IV (a) laji. Luonnonsuojelulain 49 § mukaan ”luontodirektiivin liitteessä IV (a) tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty”. Uhanalaisluokitukseltaan viitasammakko on elinvoimainen (LC) (Hyvärinen ym., 2019). Suomessa viitasammakon levinneisyys painottuu maan etelä- ja keskiosiin, mutta havaintoja on koko maasta tunturialueita lukuun ottamatta (

Kuva 12) (Nieminen & Ahola, 2017).

Kuva 12. Viitasammakon levinneisyys Suomessa. Kartta on suuntaa-antava, ja sitä tulee tulkita siten, että se kuvan missä laji ainakin esiintyy (Nieminen & Ahola, 2017).

Suomessa viitasammakko vaikuttaa olevan runsaimmillaan luonnontilaisessa elinympäristössä, mm. soilla, ja harvalukuisimmillaan kaupunkiympäristöissä. Lajin levinneisyyden ja runsauden arviointia vaikeuttaa vaikea tunnistettavuus, varsinkin kutuajan ulkopuolella. Viitasammakko voidaan varmasti määrittää äänen perusteella: soidinääni on lajityypillistä haukuntaa tai pulputusta. Matala ääni hukkuu helposti taustameluun ja kuuluu hyvälläkin säällä vain noin 100 metrin päähän (Nieminen & Ahola, 2017).

Lajin esiintymispaikoilla lisääntymispaikaksi voidaan tulkita ne vesialueen osat, joissa koiraila on lisääntymisreviirit, joissa pariutumisen ja kutu tapahtuvat ja joissa nuijapäät elävät.

Soidintaminen riittää osoittamaan lisääntymispaikan olemassaolon. Levähdyspaikkaan kuuluvat päivälepopaikat esim. kasvillisuuden suojissa ja talvehtimispaikat sekä maa- että vesiympäristössä. Kutualueilla olevia talvehtimispaikkoja lukuun ottamatta levähdyspaikat eivät kuitenkaan ole yksiselitteisesti määriteltävissä (Nieminen & Ahola, 2017).

6.2 Menetelmät

Selvitys tehtiin kahdella maastokäynnillä, jotka ajoitettiin viitasammakon arvioituun kutuajakaan. Viitasammakoiden kutu alkaa Etelä-Suomessa yleensä noin 20. huhtikuuta ja pohjoiseen mentäessä myöhemmin. Koiraat ovat hyvin äänessä tavallisesti kahden-kolmen viikon ajan. (Sierla ym., 2004.) Vuonna 2019 huhtikuun loppupuoli oli ollut ajankohtaan nähden lämmin, joten viitasammakon kudun arvioitiin sijoittuvan vapun tienoille tai toukokuun alkuun. Suomen lajietokeskuksen interaktiivisessa ja jatkuvasti päivittyvässä Laji.fi-tietoportaalissa (Suomen lajietokeskus, 2019) oli huhtikuun viimeisellä viikolla yksittäisiä havaintoja soidintavista viitasammakoista Oulun seutua myöten, vaikkakin tuolloin havainnot olivat vielä vähäisiä ja keskittyivät Etelä-Suomeen.

Ensimmäinen maastokäynti tehtiin 7.5. ja toinen maastokäynti 15.5. Lämpimän alkukevään jälkeen sää viileni selvästi toukokuussa ja kartoitusöinä lämpötila oli alkuillasta +10 astetta ja laski lähelle nollaa puolenyön jälkeen. Yöt olivat tyyniä ja poutaisia. Selvityksessä käveltiin hiljaista vauhtia mahdollisimman vähän häiriötä aiheuttaen. Kävellessä pyrittiin kävelemään mahdollisimman vähän kahinaa aiheuttavilla alustoilla noin 10-30 metrin etäisyydellä rantaviivasta. Selvityksessä pysähdyttiin säännöllisin väliajoin, noin 50-100 metrin välein noin 2-3 minuutin ajaksi kuuntelemaan, kuuluuko viitasammakoiden soidinpulputusta.

6.3 Tulokset

Viitasammakoista ei tehty havaintoja kummallakaan maastokäynnillä, eikä lajista ole tehty havaintoja myöskään muiden luontoselvitysten yhteydessä. Laji.fi tietokannan mukaan lähimmät viitasammakkohavainnot on tehty Messilän länsipuolella sijaitsevan luonnonsuojelun alueen luhdalla vuosina 2009 ja 2010. Asemakaava-alueella ei ole viitasammakolle soveltuvaa elinympäristöä, sillä alueen itäosassa sijaitseva ruovikko on harva ja suojaton. Sataman alue on viitasammakolle liian syvä ja suojaton ja länsiranta kivinen.

7 KORENNOT

7.1 Menetelmät

Korentoselvityksen teki Ahlman Group Oy ja selvitys on esitetty tämän selvityksen liitteenä. Sudenkorentoselvityksen tärkeimpänä tavoitteena oli luontodirektiivin liitteen II ja IV lajien esiintymisen tutkiminen. Maastotyöt keskitettiin näiden lajien parhaaseen lentoajakaan, mutta maastossa inventoitiin kuitenkin koko lajisto. Koska tutkimusalue on hyvin pieni, merkittiin kaikki havainnot karttapohjalle. Direktiivilajeista sekä muista huomionarvoisista lajeista olisi merkitty myös sukupuolet, mikäli niitä olisi havaittu.

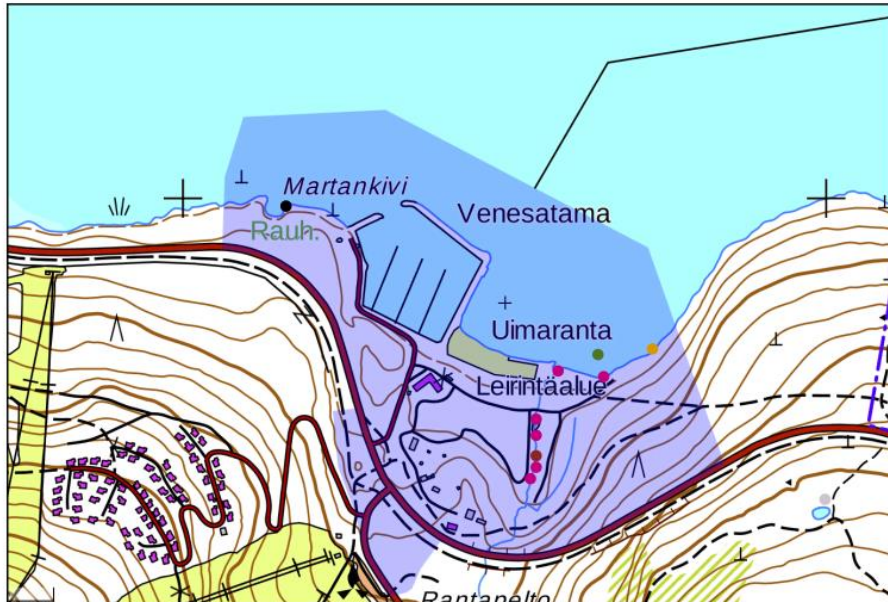
Maastokäynnit tehtiin 24.6. ja 7.7. noin kello 10.00–16.00 välisenä aikana, jolloin sudenkorennot lensivät aktiivisesti. Yksi kartoituskerta kesti noin viisi tuntia. Sääolosuhteet

olivat molempina päivinä soveliaita kartoitukseen, sillä lämpöä oli +19–21 astetta ja tuuli oli heikkoa. Jälkimmäisellä maastokäynnillä loppuvaiheessa alkoi rankkasade, mutta alue ehdittiin kartoittaa sitä ennen. Maastotutkimusten aikana sudenkorentoja etsittiin kävelemällä alue järjestelmällisesti läpi kahteen kertaan molempina päivinä. Havainnointia tehtiin vain rannalta käsin, sillä mainittavia vesikasvillisuusyhdykskuntia ei ole lukuun ottamatta itäosan järviruokoyhdyskuntaa. Lajisto määritettiin pääosin kiikaroimalla sekä osin haavimalla. Haavimisen jälkeen yksilöt vapautettiin vahingoittumattomina.

7.2 Tulokset

Suomessa on havaittu 62 sudenkorentolajia, joista vain viisi esiintyi tutkimusalueella. Lajimäärä on hyvin pieni, samoin yksilömäärä. Suurin osa havainnoista tehtiin alueen läpi virtaavan pienen puron varrelta. Huomionarvoisia, kuten EU:n luontodirektiivin liitteen II ja IV lajeja ei havaittu lainkaan, eikä lajeille tyypillistä elinympäristöä ole Messilän tutkimusalueella. Lisäksi kaikki tavatut lajit ovat hyvin tavallisia ja yleisiä. Erityisiä maankäyttösuosituksia ei voida näin ollen antaa kaavoitusta varten. Alueen läpi virtaava pieni puro suositaan kuitenkin säilytettävän mahdollisimman luonnontilaisena.

	Sirokeijukorento		Vaskikorento
	Keihästyönkorento		Ruskohukankorento
	Okatyönkorento		

Kuva 13. Sirokeijukorenon (6 yksilöä), keihästyönkorenon (1 yksilö), okatyönkorenon (1 yksilö), vaskikorenon (1 yksilö) ja ruskohukankorenon (1 yksilö) havaintopaikat.

8 NATURA- JA LUONNONSUOJELUALUEET

Natura- ja luonnonsuojelualueiden sijainti on tarkastettu Ympäristökarttapalvelu Karpalosta (SYKE, 2019). Selvitysalueella ei ole Natura-, luonnonsuojelu- tai luonnonsuojeluohjelma-alueita. Lähin Natura-alue Kutajärvi (FI0306006: SAC ja SPA-alue) sijaitsee noin 500 metriä selvitysalueesta länteen ja luoteeseen. Toiseksi lähin Natura-alue Tiirismaa (FI0306003: SAC-alue) sijaitsee noin 900 metriä selvitysalueesta länteen ja lounaaseen. kolmen kilometrin säteellä suunnittelualueesta ei sijaitse muita Natura-alueita.

Suunnittelualuetta lähin luonnonsuojelualue on yksityinen luonnonsuojelualue Laasonpohjan suojelualue 4 (YSA201447), joka sijaitsee Kutajärven Natura-alueella noin 500 metriä suunnittelualueesta länteen. vesijärven Laasonpohja-nimisessä lahdessa. Sama, noin 500 metriä länteen suunnittelualueelta sijaitseva Laasonpohjan lahden alue kuuluu myös suunnittelualuetta lähimpään luonnonsuojeluohjelma-alueeseen, joka on lintuvesien suojeluohjelma-alue Kutajärvi ja Vesijärven lahtia (LVO040093).

9 YHTEENVETO

Luontoselvityksessä rajattiin luontotyyppiltään huomionarvoisena kohteena Messilänojan luonnontilainen puro (Kohde A liitteessä 1), joka sijoittuu osin Jalkarannantien pohjoispuolelle asemakaavan suunnittelualueelle. Luonnontilaiset purot ja norot ovat vesilain 2. luvun 11 § mukaisia kohteita. Messilänoja välittömine lähiympäristöineen (Kohde A, liitteessä 1) on vesilain 2. luvun 11 § mukainen kohde, jonka luonnontilan vaarantaminen on vesilain 11 § mukaan kielletty. Kohde A on myös Metsälain 10 § mukainen erityisen tärkeä elinympäristö sekä uhanalaisuusluokituksen (Kontula ja Raunio, 2018) mukaan paikallisesti vaarantunut (VU) ja koko maassa silmälläpidettäviä (NT) luontotyyppi. Kohteen A (Liite 1) puronuoma välittömine lähiympäristöineen tulee jättää uomaa, vedenlaadun ja määrän muutoksia sekä varjostusolosuhteita merkittävästi muuttavien toimenpiteiden ulkopuolelle.

Asemakaava-alueella, sataman länsipuolella rantavedessä sijaitsee Martankivi, joka on luonnonsuojelulain perusteella rauhoitettu kohde ja joka tulee huomioida suunnittelussa. Martankiven sijainti on osoitettu liitteessä 1.

Luontoselvityksen maastokäynnillä huhtikuussa 2019 havaittiin yksi liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikka (kohde 1, Kuva 8 ja Kuva 10) selvitysalueen keskiosassa leirintäalueen eteläreunalla. Kohde 1 on pohjoiseen laskevan rinteiden ala-osaan sijaitseva lehto. Liito-orava (*Pteromys volans*) on luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteen IV (a) laji. Luonnonsuojelulain 49 § mukaan ”luontodirektiivin liitteessä IV (a) tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kiellettyä”. Heikennys- ja hävityskiellon vuoksi kohteelle 1 ei tule sijoittaa rakennuksia tai autoiteita, Kohteen metsäisen osan pinta-alaa ei tule myöskään merkittävästi pienentää. Kohteella voidaan tehdä korkeintaan vähäistä metsänkäsittelyä, jossa huomioidaan liito-oravan pesä- ja ravintopuiden, metsän ominaispiirteiden ja suojaisuuden säilyminen.

Suunnittelussa on huomioitava puustoiset kulkuyhteydet havaitulta liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikalta (Kohde 1) ympäröiville, suunnittelualueen ulkopuolisille metsäisille alueille. Kuva 8 on esitetty asiantuntija-arviona määritetyt liito-oravalle tärkeät kulkuyhteydet

selvitysalueella. Läntisellä kulkuyhteydellä sijaitseva, Kuva 8 ja Kuva 10 punaisella ympyröity pullonkaula on kapein liitokohta länteen. Maastossa mitaten risteyksen kohdalla liito-matka koivusta koivuun on noin 25 metriä (Kuva 11). Liito-orava voi otollisissa oloissa liittää hyvinkin 50 metriä puusta puuhun, mutta koska risteysalueen länsipuolen lähin puusto ei ole täysikasvuista, kyseisessä kohtaa ei saisi poistaa kaikkea risteystä reunustavaa lähintä puustoa tavalla, joka merkittävästi leventää liitäen ylitettävää aluetta. Mikäli kyseiseltä puuston poistolta ei suunnitteluteknisistä syistä voida välttyä, puuston poistoa tulisi kompensoida liito-oravalle sopivilla keinotekoisilla hyppytolpilla tai muilla liito-oravan kannalta vastaavilla ratkaisuilla. Itään johtava kulkuyhteys on hakkuun ja tien välissä oleva suunnitteen yhden puun levyinen puustokaistale. Senkin säästäminen alueen jatkosuunnittelussa on suositeltavaa, mutta suunnittelualueelta itään kulkiessaan liito-oravat voivat periaatteessa koukata tien eteläpuolen kauttakkin.

Pesimälinnustoseselvityksen maastokäynneillä havaittiin 13 huomionarvoista lintulajia ja yhteensä 40 lintulajia. Luontoselvityksen perusteella selvitysalueella ei arvioida olevan linnustollisesti arvokkaita alueita, jotka tulisi huomioida suunnittelussa.

Viitasammakoista ei maastokäyntien yhteydessä tehty havaintoja. Asemakaava-alueen rannat eivät suojattomuutensa vuoksi ole lajille soveliaista elinympäristöä. Alueen sudenkorentolajistossa ei esiintynyt huomionarvoisia lajeja.

10 LÄHTEET

Hanski, I., Henttonen, H., Liukko, U.-M., Meriluoto M. & Mäkelä A., 2001. Liito-oravan (*Pteromys volans*) biologia ja suojeleminen Suomessa. Suomen ympäristö 459, Luonto ja luonnonvarat, 130 s.

Hyvärinen, E., Juslen, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus.

Kontula, T. ja Raunio, A. (toim.) 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus. Luontotyyppien uhanalainen kirja. Suomen ympäristö 5/2018. Osat I ja II. Suomen ympäristökeskus ja Ympäristöministeriö.

Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017. Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017: 1–278.

Ramboll, 2015. Messilän suunnittelun luontoarvot (1510014919-005), Ramboll 23.1.2015

Ranta, P. (toim.) 1976. Atlastutkimus. Matelijoiden ja sammakkoeläinten levinneisyyden kartoitus. Opasjulkaisu. IYF, Pohjoismainen alue. Tampereen Kirjapaino Oy Tamprint, Tampere 1976. (Viittaus SYKE, 2012 mukaan).

Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M., 2004. Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. Suomen ympäristö 742, Luonto ja luonnonvarat, s. 114.

Suomen lajitietokeskus, 2019. Laji.fi -portaali. <https://laji.fi/> (luettu huhtikuun lopulla 2019).

SYKE, 2012. Viitasammakko *Rana arvalis* Nilsson, 1842. Esiselvitys, SYKE 2012. Maarit Jokinen.

SYKE, 2019. Ympäristökarttapalvelu Karpalo. <https://www2.ymparisto.fi/Karpalo/SilverlightViewer.aspx> (luettu 3.9.2019).

Söderman, T. 2003: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi - kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. Ympäristöopas 109. Suomen Ympäristökeskus. Luonto ja luonnonvarat. 196 s.

Ympäristösuunnittelu Enviro, 2010. Messilän-Tiirismaan osayleiskaavan ja Koneharjun-Liikolammen alueen pesimälinnustoselvitys.

Ympäristösuunnittelu Enviro & FCG, 2010. Messilän-Tiirismaan osayleiskaavan luonto- ja ympäristöselvitys.

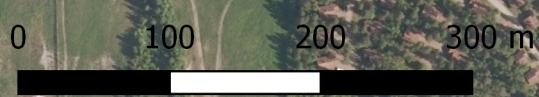
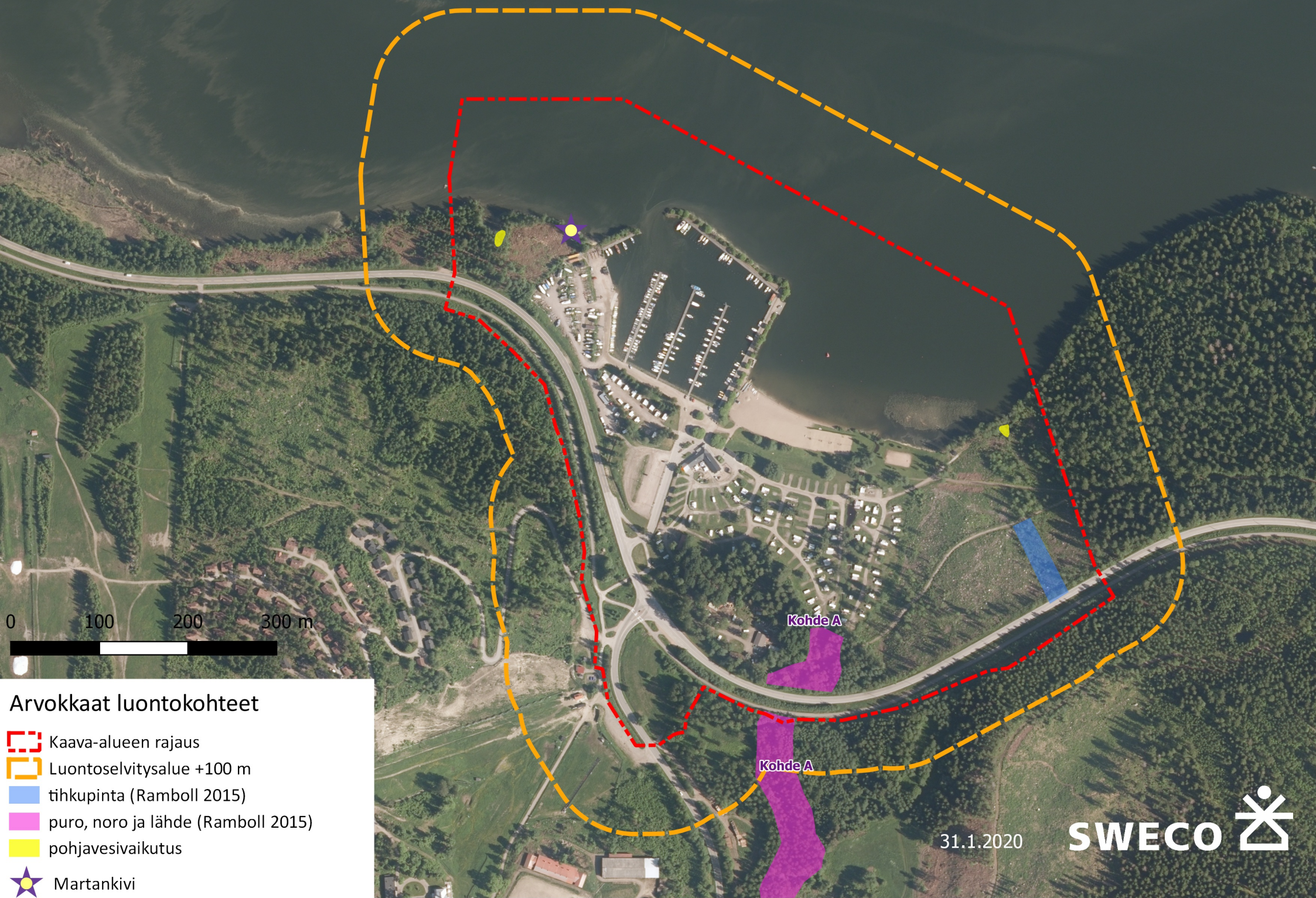
Ymparisto.fi, Lajien esittelyt: Ahdinsammal

<https://www.ymparisto.fi/download/noname/%7B72B3C339-2EDB-4BCD-A1B8-7BE32E5931C1%7D/38457> (luettu 4.9.2019)

Ymparisto.fi, Lajien esittelyt: Kalliopunossammal

<https://www.ymparisto.fi/download/noname/%7B72B3C339-2EDB-4BCD-A1B8-7BE32E5931C1%7D/38457> (luettu 4.9.2019)

LIITE 1 KASVILLISUUS JA LUONTOTYYPIT

- ### Arvokkaat luontokohteet
- Kaava-alueen rajaus
 - Luontoselvitysalue +100 m
 - tihkupinta (Ramboll 2015)
 - puro, noro ja lähde (Ramboll 2015)
 - pohjavesivaikutus
 - Martankivi

31.1.2020

LIITE 2
Selvityksessä havaitut
huomionarvoiset
lintulajit

SWECO

KARTTAMERKKIEN SELITYKSET

▭ Asemakaava-alueen raja

▭ Luontaselvitysalueen raja

★ Lintudirektiivin liitteen I laji

● Suomen kansainvälinen vastuulaji

Lintuhavainnot 1. maastokäynti, uhanalaisuusluokka

● EN (Erittäin uhanalainen)

● VU (Vaarantunut)

● NT (Silmälläpidettävä)

● LC (elinvoimainen)

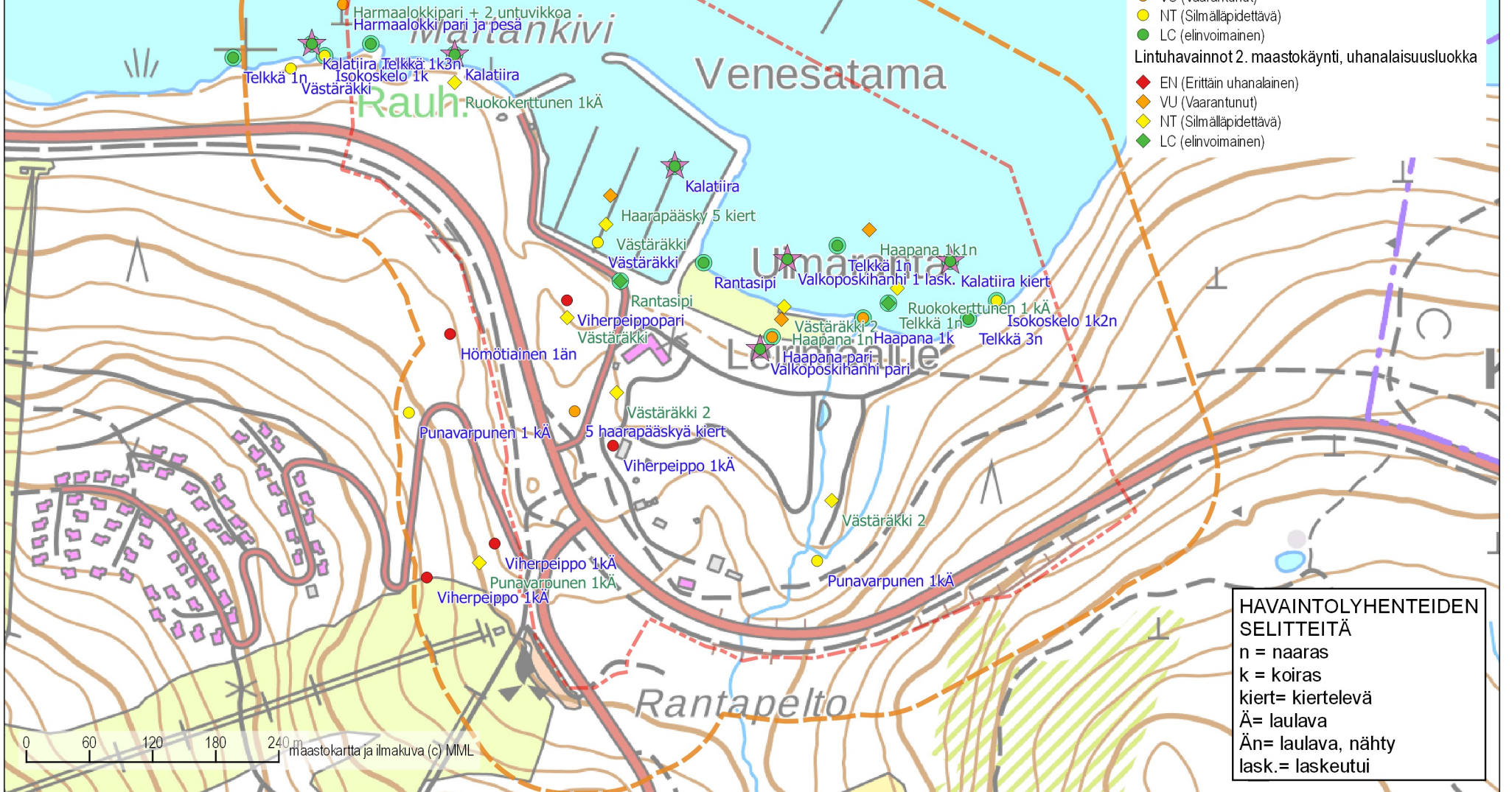
Lintuhavainnot 2. maastokäynti, uhanalaisuusluokka

◆ EN (Erittäin uhanalainen)

◆ VU (Vaarantunut)

◆ NT (Silmälläpidettävä)

◆ LC (elinvoimainen)

Liite 3

Hollolan Messilän sudenkorentoselvitys 2019

SISÄLLYSLUETTELO

Johdanto	3
Raportista	3
Selvitysalueen yleiskuvaus	3
Työstä vastaavat henkilöt	4
Sudenkorentoselvitys	5
Tutkimusmenetelmät	5
Epävarmuustekijät	5
Lajikohtaista tarkastelua	6
Yhteenveto & päätelmät	7
Kirjallisuus	9

*Tähän raporttiin suositetaan viittaamaan seuraavasti:
Ahlman, S. 2019: Hollolan Messilän sudenkorentoselvitys 2019.
Ahlman Group Oy.*

JOHDANTO

Tämä raportti esittelee Sweco Ympäristö Oy:n tilaaman Hollolan Messilän sudenkorentoselvityksen tulokset, joiden perusteella voidaan suunnitella alueen maankäyttöä kaavoituksessa.

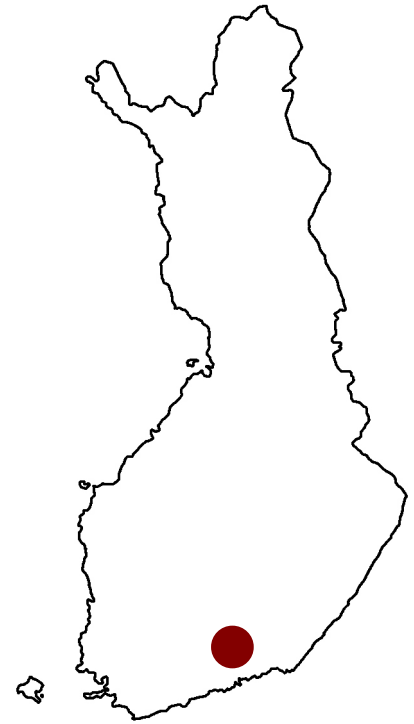
Messilässä on leirintäalue ja venesatama sekä useita muita virkistyskäyttökohteita. Aluetta pyritään laajentamaan asema-kaavoituksella. Tämä selvitys on osa kaavavalmistelua.

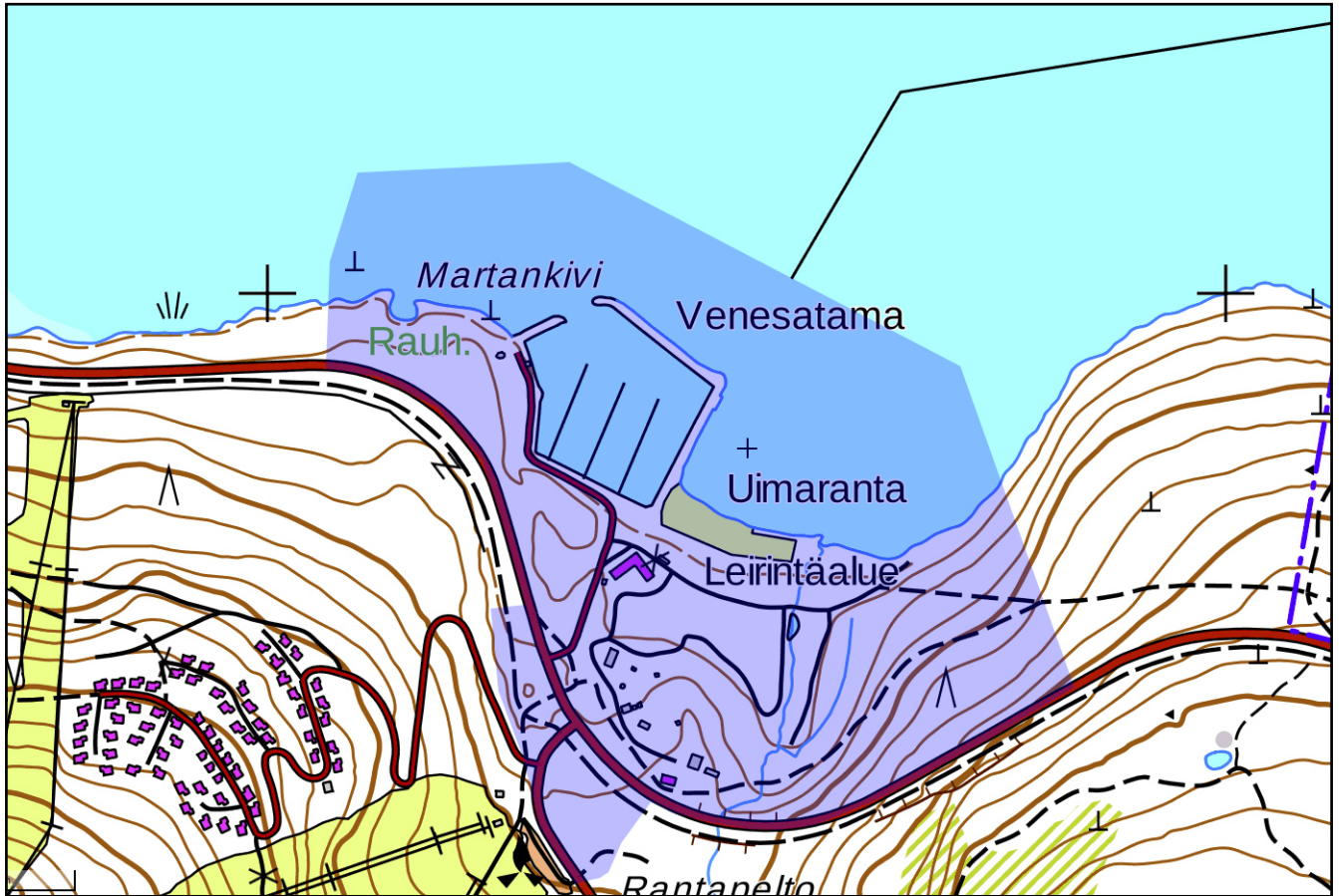
RAPORTISTA

Tässä raportissa esitetään kesäkuun jälkipuoliskon ja heinäkuun puolivälin välisenä aikana toteutettujen sudenkorentoinventointien tulokset. Raportti käsittää yleis- ja pohjatietojen lisäksi kuvaukset tutkimusmenetelmistä sekä inventointien tulokset.

SELVITYSALUEEN YLEISKUVAUS

Messilä sijaitsee Hollolan keskustan koillispuolella Päijät-Hämeessä. Lahden kaupungin raja on vain vajaan 300 metrin etäisyydellä itäpuolella. Tutkimusalue on noin 35 hehtaaria laaja kokonaisuus Vesijärven rannalla (kuva 1). Alueella on vilkasta leirintäalue- ja venesatamatoimintaa useine rakennuksineen, teineen, pihapiireineen ja laitureineen. Valtaosa on joko rakennettua tai muuten voimakkaasti käsiteltyä aluetta, kuten hakkuu- alaa. Eteläosassa on luonnontilaisen kaltaista metsää sekä puro, joka virtaa leirintäalueen läpi Vesijärveen. Rannat ovat pääosin varsin karuja, eikä mainittavia vesikasvillisuusvyöhykkeitä ole, pois lukien itälaidan järviruokoyhdyskunta.

Kuva 1. Messilän tutkimusalue (sininen raja). Pohjakartta: Maanmittauslaitoksen avoin data 2019.

TYÖSTÄ VASTAAVAT HENKILÖT

Hollolan Messilän sudenkorentoselvityksen maastotöistä ja raportoinnista vastasi luontokartoittaja Santtu Ahlman. Ahlman Group Oy on toteuttanut useita sudenkorentoselvityksiä.

SUDENKORENTOSELVITYS

TUTKIMUSMENETELMÄT

Sudenkorentoselvityksen tärkeimpänä tavoitteena oli EU:n luontodirektiivin liitteen II ja IV lajien esiintymisen tutkiminen. Maastotyöt keskitettiin näiden lajien parhaaseen lentoaikaan, mutta maastossa inventoitiin kuitenkin koko lajisto. Koska tutkimusalue on hyvin pieni, merkittiin kaikki havainnot karttapohjalle. Direktiivilajeista sekä muista huomionarvoisista lajeista olisi merkitty myös sukupuolet, mikäli niitä olisi havaittu.

Inventoinnit tehtiin 24.6. ja 7.7. noin kello 10.00–16.00 välisenä aikana, jolloin sudenkorennot lensivät aktiivisesti. Yksi kartoituskerta kesti noin viisi tuntia. Sääolosuhteet olivat molempina päivinä soveliaita kartoitukseen, sillä lämpöä oli 19–21 astetta ja tuuli oli heikkoa. Jälkimmäisellä kerralla loppuvaiheessa alkoi rankkasade, mutta alue ehdittiin kartoittaa sitä ennen.

Maastotutkimusten aikana sudenkorentoja etsittiin kävelemällä alue järjestelmällisesti läpi kahteen kertaan molempina päivinä. Havainnointia tehtiin vain rannalta käsin, sillä mainittavia vesikasvillisuusyhdykskuntia ei ole lukuun ottamatta itäosan järviruokoyhdyskuntaa. Lajisto määritettiin pääosin kiikaroimalla sekä osin haavimalla. Haavimisen jälkeen yksilöt vapautettiin vahingoittumattomina.

EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Pienen tutkimusalan vuoksi selvitystä voidaan pitää direktiivilajien osalta varsin luotettavana, sillä sääolosuhteet olivat kartoituspäivinä hyvät. Lisäksi itäosan järviruokoyhdyskuntaa kiikaroitiin pitkään useaan otteeseen, mutta korentoja ei havaittu.

LAJIKOHTAISTA TARKASTELUA

Messilästä löydettiin maastotöiden aikana yhteensä vain viisi lajia (taulukko 1, havaintokartta 1). Tässä osiossa kuvataan hieman lajikohtaisia tietoja.

Hentosudenkorennot

Sirokeijukorento (*Lestes sponsa*) on runsaslukuisimpia sudenkorentojamme, joka esiintyy lähes kaikenlaisissa vesistöissä. Se oli Messilän runsaslukuisin laji.

Keihästyönkorento (*Coenagrion hastulatum*) edustaa maamme runsaslukuisimpia sudenkorentolajeja, joka asuttaa kaikenlaisia vesistöjä. Puron varrelta löydettiin yksi yksilö.

Okatyönkorento (*Enallagma cyathigerum*) on yleinen laji koko Suomessa ja viihtyy monenlaisissa vesistöissä. Alueen itälaidalla havaittiin yksi yksilö.

Aitosudenkorennot

Vaskikorento (*Cordulia aenea*) on yleinen kiiltokorentolaji. Monenlaisten vesien lajina sitä esiintyi vain yksi yksilö.

Ruskohukankorento (*Libellula quadrimaculata*) on hyvin yleinen laji, joka on rehevissä vesistöissä varsin usein erittäin runsaslukuinen. Länsiosassa havaittiin yksi yksilö.

Laji	Tieteellinen nimi
Sirokeijukorento	<i>Lestes sponsa</i>
Keihästyönkorento	<i>Coenagrion hastulatum</i>
Okatyönkorento	<i>Enallagma cyathigerum</i>
Vaskikorento	<i>Cordulia aenea</i>
Ruskohukankorento	<i>Libellula quadrimaculata</i>

Taulukko 1.
Tutkimusalueella tavatut sudenkorentolajit.

YHTEENVETO & PÄÄTELMÄT

Messilän tutkimusalue on hyvin pienialainen, joka on suurelta osin rakennettua aluetta. Myös valtaosa rannoista on muokattu joko venesatamaksi tai uimarannaksi, eikä luonnontilaista rannaa ole kuin hyvin pieneltä osin. Lisäksi luonnontilaisen kaltaiset rannat ovat karuja, eikä mainittavia vesikasvillisuusyhdykskuntia ole kuin itäosan järviruokokasvusto. Se kasvaa kuitenkin irrallaan rantaviivasta, eikä luhtia ole. Ruoikko on myös hyvin monotoninen, eikä se tarjoa suojaisia paikkoja korennoille.

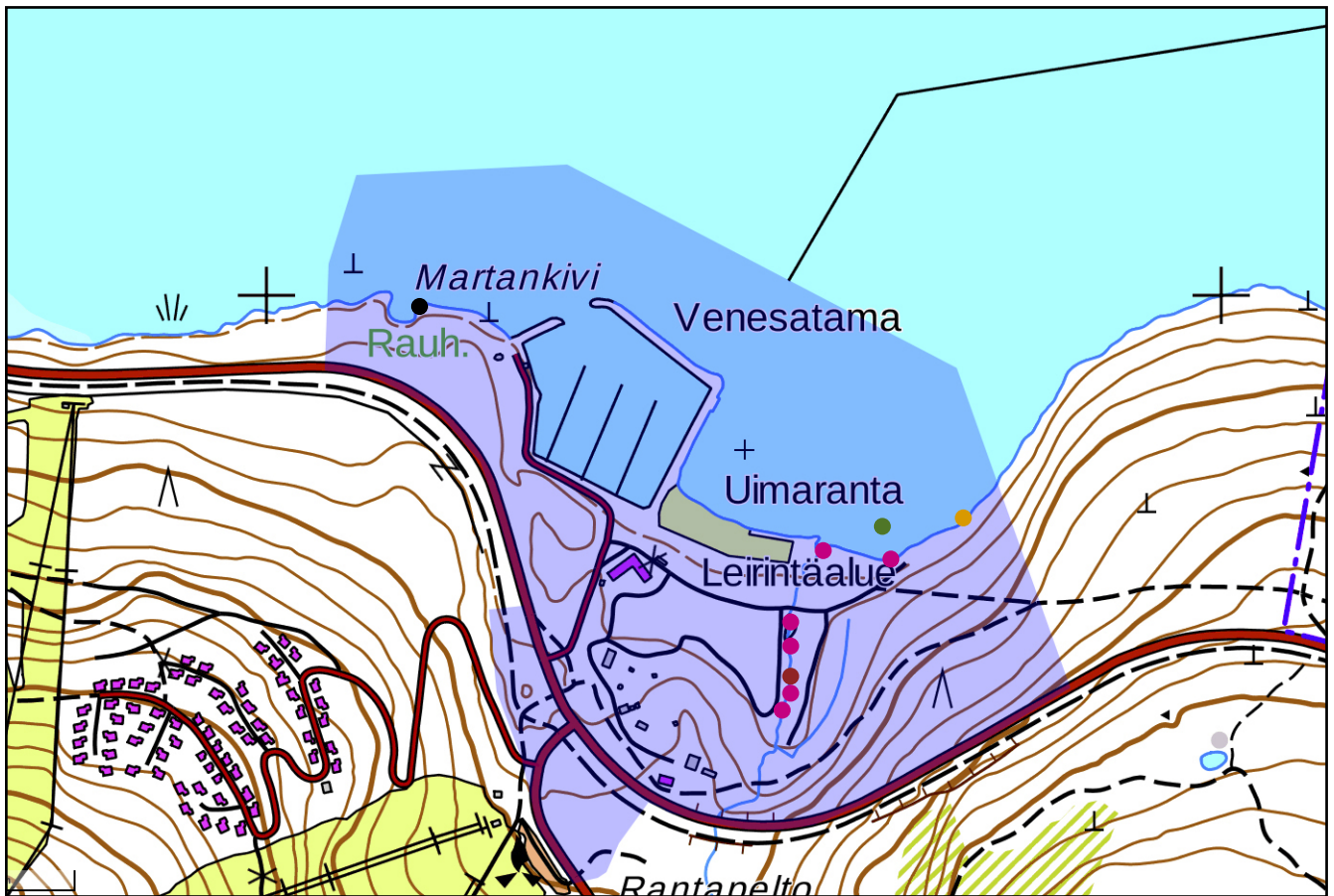
Suomessa on havaittu 62 sudenkorentolajia, joista vain viisi esiintyi tutkimusalueella (taulukko 1). Lajimäärä on hyvin pieni, samoin yksilömäärä (havaintokartta 1). Suurin osa havainnoista tehtiin alueen läpi virtaavan pienen puron varrelta.

Huomionarvoisia, kuten EU:n luontodirektiivin liitteen II ja IV lajeja ei havaittu lainkaan, eikä lajeille tyypillistä elinympäristöä ole Messilän tutkimusalueella. Lisäksi kaikki tavatut lajit ovat hyvin tavallisia ja yleisiä. Erityisiä maankäyttösuosituksia ei voida näin ollen antaa kaa-voitusta varten. Alueen läpi virtaava pieni puro suositetaan kuitenkin säilytettävän mahdollisimman luonnontilaisena.

Havaintokartta 1.

Sirokeijukorenon (6 yksilöä), keihästyönkorenon (1 yks.), okatyönkorenon (1 yks.), vaskikorenon (1 yks.) ja ruskohukankorenon (1 yks.) havaintopaikat.

	Sirokeijukorento		Vaskikorento
	Keihästyönkorento		Ruskohukankorento
	Okatyönkorento		

KIRJALLISUUS

Corbet, P. & Brooks, S. 2008:

Dragonflies. HarperCollins Publishers. Lontoo.

Dijkstra K-D & Lewington R. 2006:

Field guide to the dragonflies of Britain and Europe. British wildlife publishing.

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U-M. (toim.) 2019:

Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019.

Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

Jakobsson, N. (toim.) 2008:

Ympäristön- ja luonnonsuojelu 2008. Lakikokoelmat. Edita Publishing Oy. Helsinki.

Karjalainen, S. 2010:

Suomen sudenkorennot. Uudistettu laitos. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki.

Korentowiki 2018:

Suomen sudenkorentoseuran Korentowiki (www.sudenkorento.fi).

Mikkola-Roos, M. & Niikkonen, T. (toim.) 2005:

Kosteikkojen kunnostuksen ja hoidon parhaat suositukset kuudella Life-kohteella Suomessa –Life CO-OP -hankkeen tulokset. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A 149.

Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004:

Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa.

Suomen Ympäristö 742. Ympäristöministeriö.

Söderman, T. 2003:

Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. Ympäristöopas 109. Suomen ympäristökeskus. Helsinki.

Santtu Ahlman
Toimitusjohtaja
Ahlman Group Oy

